

SMÅFÖRETAGS BAROMETERN

Kalmar län

Juni 2018

Ett samarbete mellan:

företagarna

Swedbank och
Sparbankerna

Innehåll

Om småföretagsbarometern	3
<i>Nettotal och konjunkturindikatorn</i>	3
Sammanfattning av konjunkturläget i Kalmar län	4
Det ekonomiska läget och näringslivet i Kalmar län	5
<i>Näringslivet i Kalmar län</i>	5
Småföretagsbarometern – Kalmar län.....	7
<i>Konjunkturindikatorn</i>	7
<i>Sysselsättning</i>	9
<i>Orderingång</i>	11
<i>Tackat nej till order</i>	12
<i>Omsättning</i>	13
<i>Lönsamhetsutvecklingen</i>	14
<i>Företagens prisförväntningar</i>	14
Expansionsutsikter och hinder för expansion	15
Slutsatser och policyförslag	18

Om småföretagsbarometern

Småföretagsbarometern är i första hand en konjunkturenkät som redovisar hur Sveriges småföretag uppfattar det ekonomiska läget och deras förväntningar om utvecklingen de kommande 12 månaderna. Underlaget utgörs av intervjuer med företagare som har minst en och högst 49 anställda. Det är alltså företagarnas personliga uppfattning om konjunkturläget som kommer till uttryck i den redovisade indikatorn för konjunkturen.

Småföretagsbarometern är Sveriges största konjunkturundersökning inriktad speciellt på småföretagskonjunkturen och har genomförts sedan 1985. Undersökningen omfattar 4 000 företagare inom det privata näringslivet med 1-49 anställda. Urvalet motsvarar totalt över 473 000 privata företag fördelade över hela landet. Storleken på urvalet och antalet respondenter gör att svaren kan delas upp så att vi kan mäta skillnader i konjunkturuppfattning hos Sveriges småföretag i samtliga län.

Småföretagsbarometern produceras i samverkan mellan Företagarna, Sparbankernas Riksförbund och Swedbank. Vid genomförandet av intervjuerna har Novus medverkat. Det är vår förhoppning att Småföretagsbarometern på ett positivt sätt ska bidra till att öka kunskapen om och förståelsen för de små och växande företagens betydelse för den svenska ekonomin.

företagarna

Swedbank och
Sparbankerna

Nettotal och konjunkturindikatorn

För att underlätta snabba svar ställs frågorna så att de kan besvaras utan hjälp av bokföring och statistik.

- a) Ja/nej
- b) Större, oförändrad eller mindre

Småföretagsbarometerens konjunkturindikator arbetar med **nettotal** där svaren räknas om till procentandelar. Skillnaden mellan procentandelen positiva svar och procentandelen negativa svar benämns nettotal. Ett värde mindre än 0 betyder kontraktion, medan ett värde över 0 betyder expansion. Nettotalet visar alltså hur snabbt tillväxten förändras, snarare än en absolut nivå

Sedan adderas nettotalen för *sysselsättning, orderingång och omsättning*. Summan av dessa nettotal bildar småföretagens **konjunkturindikator**.

Sammanfattning av konjunkturläget i Kalmar län

- **Konjunkturen** i Kalmar län är i år betydligt lägre än i fjol och länet har haft en svagare utveckling än riksgenomsnittet. Samtliga av konjunkturindikatorns tre delfaktorer har mattats av, vilket har resulterat i en avmattad konjunkturutveckling. Förväntningarna inför det kommande året är emellertid positiva.
- **Sysselsättningstillväxten** bland småföretagarna i Kalmar län har avtagit kraftigt det senaste året. Prognosen framåt är mycket positiv och företagen tror på en återhämtning i tillväxttakten.
- **Orderingångens** tillväxttakt i länets småföretag har mattats av och Kalmar ligger nu under riksgenomsnittet inom detta område. Inför de kommande 12 månaderna tror företagen på en oförändrad tillväxttakt i orderingången.
- **Omsättningstillväxten** i Kalmar län har ökat sedan 2013 och gör så även i årets mätning. Nettotalet för omsättningstillväxten uppgår till 47, jämfört med riksgenomsnittet på 32.
- **Tillväxten i lönsamhet** för företagen i Kalmar län har återhämtat sig efter åren med akut finanskris och är nu tämligen god. Lönsamhetens tillväxttakt har dock mattats av sedan i fjol och lönsamhetsutvecklingen har varit något svagare i Kalmar jämfört med riket som helhet under året som gått. Företagens förväntningar på de kommande 12 månaderna är mycket positiva och tillväxttakten förväntas öka i länets företag.
- Jämfört med övriga län i Sverige finner vi i Kalmar län den lägsta andelen företag som ser goda expansionsmöjligheter. I Kalmar anser endast 57 procent att de har **goda utsikter att expandera på sikt**. Samtidigt är det 9 av 10 företag i länet som vill växa.
- Brist på lämplig arbetskraft uppges som det **främsta tillväxthindret** bland småföretagen i Kalmar län. Även tuff konkurrens och höga arbetskraftskostnader är hinder för företagens tillväxt.

Det ekonomiska läget och näringslivet i Kalmar län

Inledningen av 2018 präglas av en fortsatt god konjunkturutveckling för de svenska småföretagen med en fortsatt vilja att anställa och expandera. En bidragande faktor är konjunkturutvecklingen i omvärlden och i Europa vilket driver på den svenska exporten. Inte minst OECD-länderna har haft en stark tillväxt i industriproduktionen under det gångna året. För första gången på drygt tio år är dessutom hela Europa i en relativt stark tillväxt samtidigt. Flera av de östeuropeiska länderna visar mycket starka ökning av bruttonationalprodukten, BNP.

Den svenska exporten och konjunkturutvecklingen drivs också på av en svag krona. Samtidigt som den svaga kronan gynnar exportföretagen utmanas många importerande företag med fallande marginaler, i synnerhet inom detaljhandeln där möjligheterna att höja priserna ut mot konsument ofta är begränsade.

Näringslivets investeringar ökar också i takt med kapacitetsutnyttjandet. Den positiva bilden har återkommande bekräftats av en fortsatt optimism hos företagen, även om allt fler tecken tyder på att högt ställda förväntningar om konjunkturutvecklingen inte har införlivats. Allt fler företag upplever också att det är svårt att finna lämplig kompetens och bristen på arbetskraft är stor i en rad branscher. Trots detta har vi sett relativt begränsade löneökningarna och inflationen har inte stadigt nått upp till målnivån på 2 procent.

Svårigheter för växande företag att rekrytera och anställa är ett betydande tillväxthinder för småföretagen samtidigt som kostnaderna för att anställa är höga relativt våra konkurrentländer. Om kompetensförsörjningen, som det ser ut, fortsätter att dämpa företagets tillväxtmöjligheter så riskerar det leda till att konjunkturläget mattas av.¹

Förändrade amorteringsregler kombinerat med osäkerhet gällande ränteutvecklingen och bristen på lämplig arbetskraft i byggsektorn har också bidragit till att bostadsmarknaden har kylts av något, i synnerhet i storstadsregionerna. Att internationella investerare börjar bli bekymrade för den svenska bostadsmarknaden syns bland annat i värdet på kronan som har försvagats ordentligt den senaste tiden. Oro på bostadsmarknaden och en hastig inbromsning av bostadsbyggandet riskerar att få en negativ inverkan även på andra sektorer om investeringstakten hos företag och hushållen faller tillbaka.

Mycket tyder på att förväntningsbilden av konjunkturläget håller på att förändras.

Valåret 2018 riskerar att bli inledningen på en svagare konjunkturutveckling. Småföretagens vilja och möjligheter att expandera och anställa blir då än viktigare för att möta samhällsutmaningarna framöver. Oavsett konjunkturläge så är förutsägbara villkor som underlättar och stödjer företagande avgörande för företagets långsiktiga tillväxt.

Näringslivet i Kalmar län

Näringslivet i Kalmar län och framförallt kring Kalmar består av företag verksamma inom en rad olika verksamheter. Den mest dominerande näringen är jord- och skogsbruk vilken har stor betydelse i Kalmarsundsregionen med goda förutsättningar för bl.a. livsmedelsproduktion. Ett annat verksamhetsområde som är relativt stort i regionen är energi- och miljöteknik med bl.a. nätverket Sustainable Sweden Southeast AB, som är ett

---

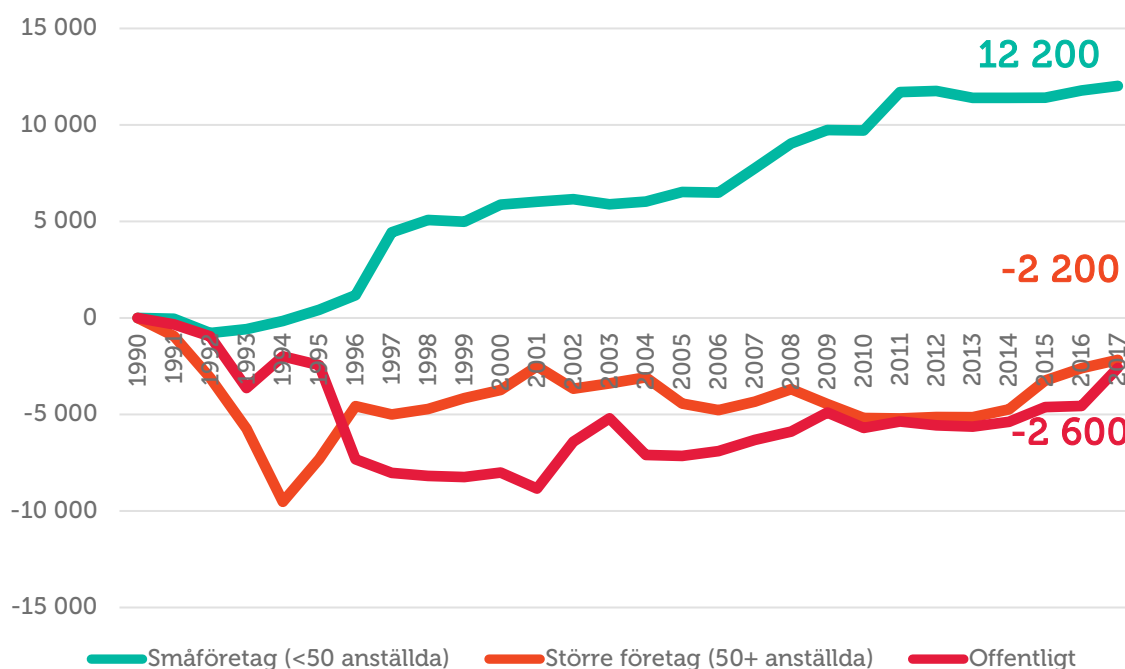
¹ Samtidigt som arbetslösheten har minskat så består tudelningen på arbetsmarknaden, inte minst arbetslöshetsgapet mellan inrikes och utrikes födda. Det tycks som att den svenska arbetsmarknadsmodellen är problematisk när det handlar om att skapa nya vägar in på arbetsmarknaden. Sverige har lägst andel låglönejobb i EU och den största skillnaden i sysselsättning mellan inrikes och utrikes födda enligt OECD. Se bl.a. OECD 2010.

affärsdrivande nätverk i sydöstra Sverige. Nya tekniska lösningar är avgörande både för ökad hållbarhet och för svenska företags konkurrenskraft och utveckling i globala värdekedjor. Ett växande Linnéuniversitet bidrar också till näringslivets utveckling. Under det senaste året har utvecklingen varit positiv och Kalmar har sett kraftiga öknings- och sysselsättningstillväxten.

Den lokala näringslivspolitik i Kalmar och Kalmar län har som mål att förbättra företagsklimatet bland annat genom att få fler företag att etablera sig i regionen. För att detta ska lyckas är det viktigt att värna dialogen med och inom näringslivet och stödja befintliga företagsutveckling och tillväxt. Detta inkluderar att stödja innovativa miljöer samt att öka samverkan mellan Linnéuniversitet och näringslivet för att stärka näringslivets framtida förutsättningar.

Figur 1 visar tydligt att det är de mindre växande företagen som står för sysselsättningstillväxten i Kalmar län. Även om antalet sysselsatta också har vuxit marginellt i den offentliga sektorn.

Figur 1 Tillväxt av jobb i Kalmar län sedan 1990 (källa: SCB)²

² Arbetsställen utan anställda räknas som 1 jobb. Sektorn jordbruk, skogsbruk & fiske, samt juridiska former så som bostadsrättsföreningar, kommuner och dödsbon exkluderas

Småföretagsbarometern – Kalmar län

Konjunkturindikatorn

Konjunkturen beskriver den makroekonomiska utvecklingen, alltså det allmänna ekonomiska läget i en ekonomi. Framförallt omfattar begreppet arbetslöshet, inflation och tillväxt. När man talar om konjunktur brukar man tala om hög- eller lågkonjunktur beroende på konjunkturcykeln. En konjunkturcykel är vanligtvis mellan tre till åtta år.

Högkonjunktur är när näringslivet har fullt upp med att producera och leverera varor eller tjänster. Det betyder att arbetslösheten är låg och att investeringarna ökar.

Lågkonjunktur är när efterfrågan på varor och tjänster är mindre än det som produceras. När företagen upplever minskad efterfråga på varor eller tjänster, kan de tvingas dra ner på personal och avstå nyinvesteringar. Det betyder att arbetslösheten ökar och investeringar minskar.

I Småföretagsbarometern redovisar vi Kalmar läns utveckling vad gäller sysselsättning, orderingång och omsättning för att få en bild över konjunkturläget i länet. Genom att addera nettotalen för dessa tre faktorer får vi konjunkturindikatorn för småföretagen i länet. I 2017 års mätning var konjunkturindikatorn för Kalmar 119 och länet hade därmed den högst uppmätta konjunkturen i landet.

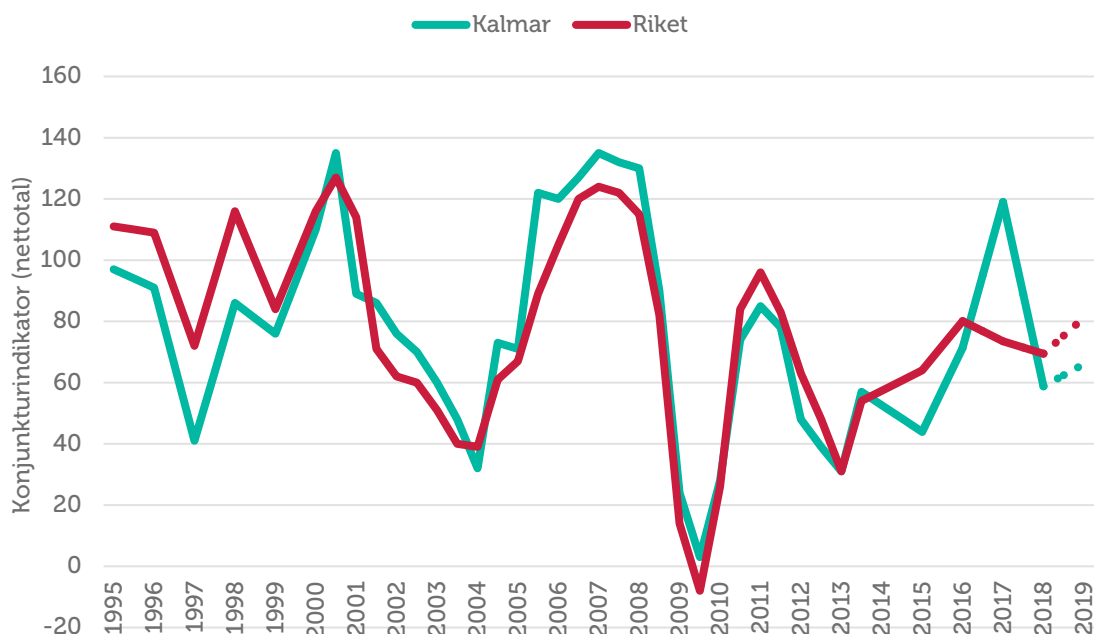
Konjunkturindikatorn för länet är i år betydligt lägre med ett sammanvägt nettotal om 59 vilket placerar Kalmar under riksgenomsnittets nettotal 69. Samtliga av konjunkturindikatorns tre delfaktorer har mattats av, vilket har resulterat i länets minskade nettotal. Företagen i länet hade i fjolårets mätning således rätt i sina förväntningar att konjunkturläget skulle mattas av. Förväntningarna inför det kommande året är emellertid positiva då indikatorn förväntas öka något i Kalmar län.

Ann-Sofie Tognér **VD Tognér Coaching**

Som företagare känner jag definitivt igen mig gällande konjunkturen i Kalmar län. Det går bra men har svalnat något. Det absolut enskilt största problemet är brist på kompetens och svårigheter att attrahera kompetens. Vi behöver också göra något åt infrastrukturen i vårt län för att säkerställa att vårt län fortsatt får vara konkurrenskraftigt nationellt och internationellt.

Figur 2 Sammanlagd konjunkturindikator; sysselsättning, ordergång och omsättning (netttotal) i Kalmar län och riket 1995-2018

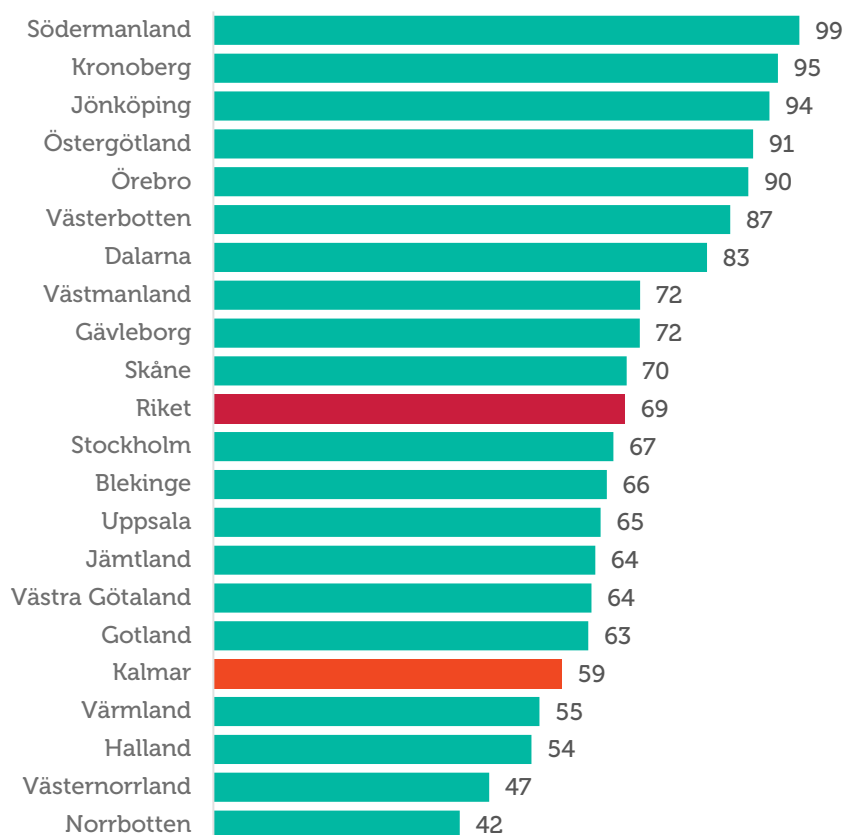

Marie Fuhr Ohlsson *Kontorschef Swedbank Kalmar*

Den samlade bilden är att många företag fortsatt går och mår bra i Kalmar Län. Det finns en vilja att både expandera och investera. Den positiva trenden håller i sig och drivs av mycket byggnationer och en stark besöksnäring. Nyckeln till en fortsatt positiv utveckling är förbättrade kommunikationsmöjligheter och tillgång till relevant arbetskraft.

Figur 3 Länsfördelning runt riksgenomsnittet av sammanlagd konjunkturindikator (netttotal) 2018

Frida Boklund ***Regionchef för Företagarna,*** ***Kalmar län och Kronobergs län***

Kalmar läns konjunktur har dämpats från en mycket hög nivå. Förra året var företagarna i Kalmar län mest positiva i hela Sverige. Nu har konjunkturen svalnat och företagen är inte riktigt lika optimistiska. Trots detta är det 56 % av företagen som har tackat nej till order, då främst på grund av arbetskraftsbrist. Det är tydligt att Kalmar län behöver prata om hur regionen kan bli attraktivt att bo, leva och verka i. Småföretagsbarometern visar tydligt att även i år behöver man resonera om de demografiska utmaningar som finns.

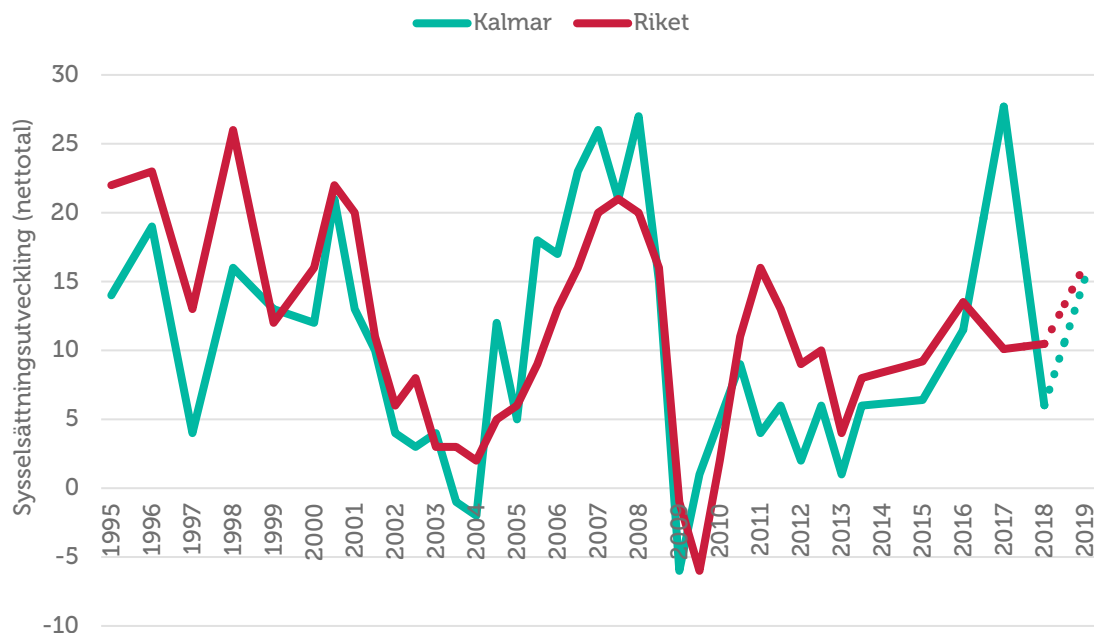
Sysselsättning

Sysselsättning mäter hur många som har jobb. Att vara i arbete kan vara som anställd, egen företagare eller att på annat sätt arbeta heltid eller deltid. Ett nettotal över noll betyder att andelen företag som ökat sysselsättningen är större än andelen företag som minskat sysselsättningen. Det innebär alltså att sysselsättningen totalt sett ökar i landets småföretag.

Sysselsättningsstillväxten bland småföretagarna i Kalmar län har avtagit kraftigt det senaste året. I fjol låg länets sammanvägda nettotal på 28, vilket var betydligt högre än riksgenomsnittets 10. Totalt sett uppger nu 17 procent av företagen i länet att de har ökat antalet anställda i företaget samtidigt som 11 procent uppger en minskad personalstyrka under de senaste 12 månaderna. Nettotalet för sysselsättningsstillväxten i länet landar därför på 6, vilket kan jämföras med riksgenomsnittet som ligger oförändrat kvar på 10.

Sysselsättningen ökade kraftigt förra året under en tid då konjunkturen var mycket god i länet och därför är det naturligt att den nu avtagit i takt med att kompetens- och kapacitetsbristen i länet ökat, vilket vi kommer att redogöra för senare i texten. Förväntningarna framåt är mycket positiva då företagen tror på en ökad takt de kommande 12 månaderna och nå en sysselsättningsutveckling i linje med riksgenomsnittet.

Figur 4 Sysselsättningsutvecklingen (netttotal) i Kalmar län och riket 1995-2018

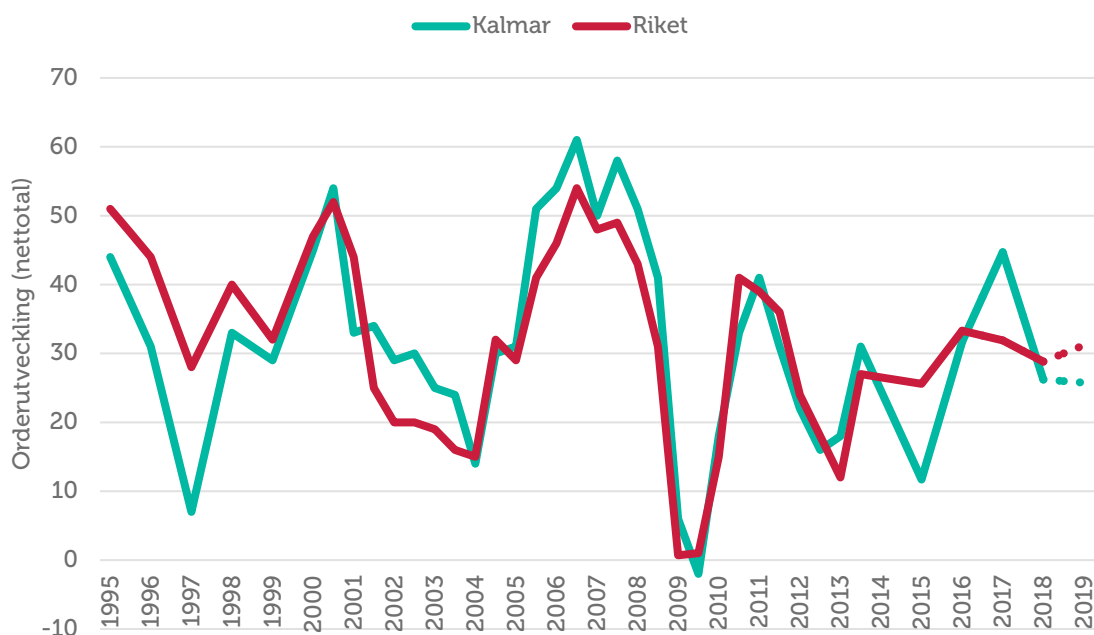
Orderingång

Med **orderingång** menas vanligtvis de beställningar som erhållits under en viss period. Eftersom själva antalet beställningar inte är särskilt informativt mäts orderingång som hur det totala värdet avseende orderingången, eller antal uppdrag, förändrats under tidsperioden.

Orderingången för länets småföretag har sammantaget sett en avmattning sedan fjolårets mätning och Kalmar ligger nu under riksgenomsnittet. Tillväxttakten i orderingången har ökat kraftigt för varje år sedan 2015 och har nu mattats av till en nivå som den låg på innan den kraftiga ökningen.

Företagen i Kalmar som har sett en minskad ingång av order ligger oförändrat kvar på 13 procent, men andelen företag som sett en ökad orderingång under de senaste 12 månaderna har sjunkit. Andelen företag som uppger en ökad orderingång är i årets mätning 39 procent (i fjol 58 procent) och det sammanvägda nettotalet blir således 26 för år 2018. Motsvarande nettotal för riksgenomsnittet är 29. Inför de kommande 12 månaderna tror företagen på en oförändrad tillväxttakt i orderingången.

Figur 5 Orderutveckling (netttotal) i Kalmar län och riket 1995-2018

Tackat nej till order

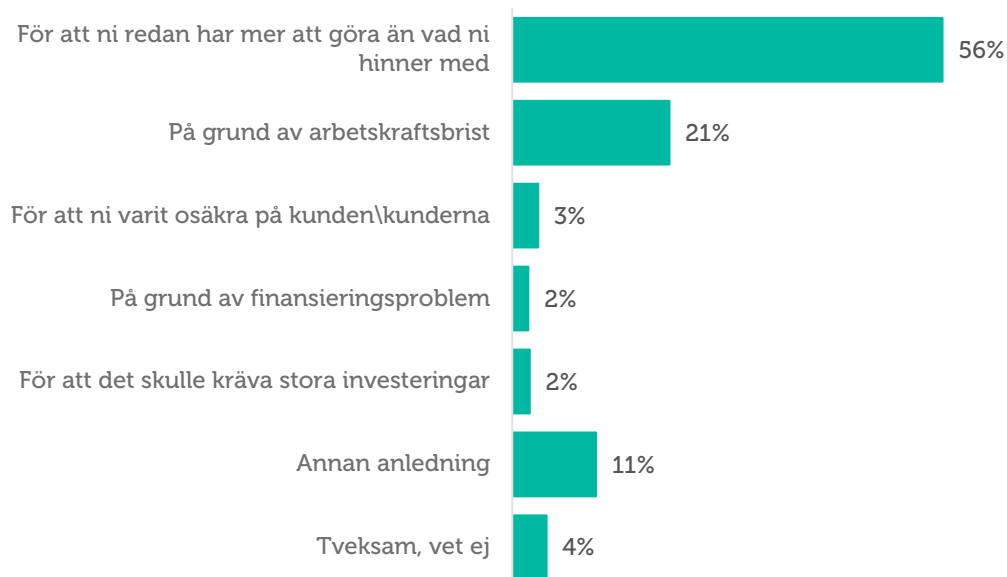
När tiden inte räcker till, om personal saknas, eller då finansiering saknas till nödvändiga investeringar kan många företag behöva tacka nej till order. I Kalmar län har 30 procent av företagen tvingats tacka nej till order under det senaste året, vilket är en lägre andel än fjolårets 36 procent. Det är även en lägre andel än för riket som helhet där 42 procent av företagen tvingats tacka nej till order under de senaste 12 månaderna.

Den enskilt största orsaken till att företagen i Kalmar län tvingats tacka nej till order är på grund av de redan har mer att göra än vad de hinner med, vilket över hälften av företagen i länet anger. Detta är en större andel än i fjol (52 procent) och jämfört med riksgenomsnittet på 49 procent ser vi att kapacitetsbristen är mer påtaglig i Kalmar län än för riket som helhet.

Likt fjolårets mätning är det mer vanligt att tacka nej till order på grund av arbetskraftsbrist, exempelvis kompetens- och matchningsproblem, bland Kalmar läns företag än bland företag i riket som helhet. I länet anger 21 procent av företagen detta som den främsta anledningen.

Andra orsaker som att företagen varit osäkra på kunden eller haft problem med finansiering upplevs inte som lika viktiga. Detta visar på att företagen och länet särskilt behöver möta kapacitets- och arbetskraftsbristen för att uppnå en god konjunkturutveckling och nå fortsatta framgångar i skapa jobb och välfärd.

Figur 6 Huvudorsaken till att företag har tackat nej till order under de senaste 12 månaderna

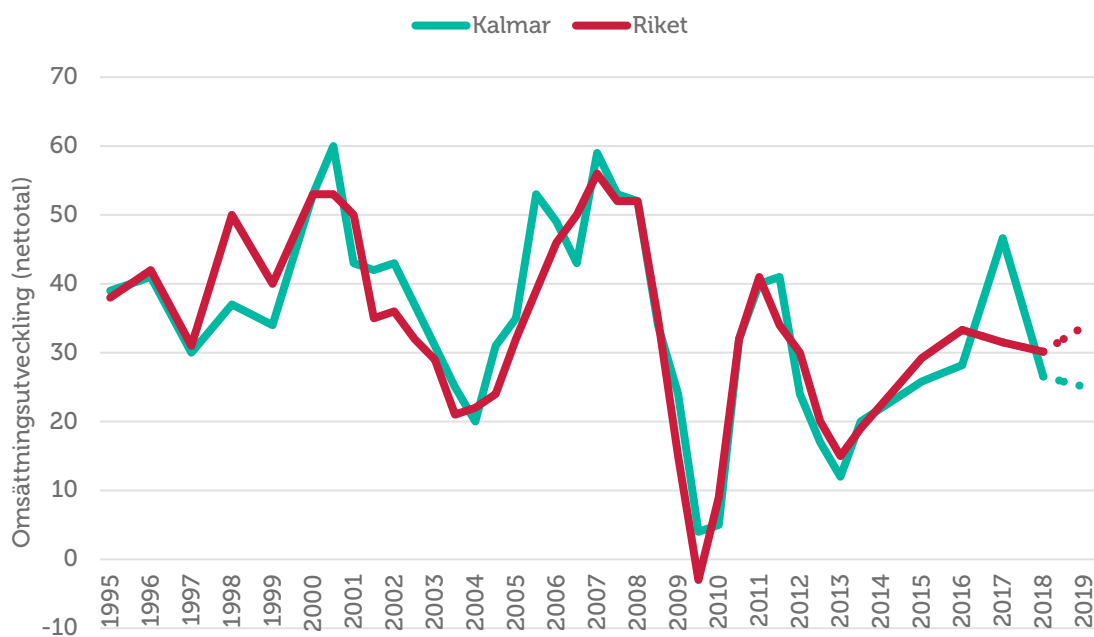
Omsättning

Ett företags **omsättning** är likvärdigt med dess sammanlagda intäkter från sålda varor och utförda tjänster under en viss period. Förändringar i omsättningen jämfört med föregående period används ofta för att indikera företagets tillväxt.

Omsättningstillväxten i Kalmar län har ökat stadigt sedan 2013 och såg i fjolårets mätning en kraftig tillväxttakt. I årets mätning är det sammanvägda nettotalet fortsatt positivt, men har mattats av till en liknande nivå som omsättningstillväxten låg på innan fjolårets topp på nettotalet 47.

Totalt sett har 43 procent av företagen haft en ökad omsättning under de senaste 12 månaderna, medan 16 procent minskat sin försäljning. Det sammanvägda nettotalet för tillväxten i länet blir således 27 i årets mätning, jämfört med riksgenomsnittet på 30. Prognosen för de kommande 12 månaderna hos företagen i Kalmar län är att omsättningstillväxten ska mattas av något ytterligare till ett sammanvägt nettotal om 25, jämfört med riksgenomsnittet som tror på en ökning till nettotalet 34.

Figur 7 Omsättningsutveckling (netttotal) i Kalmar län och riket 1995-2018

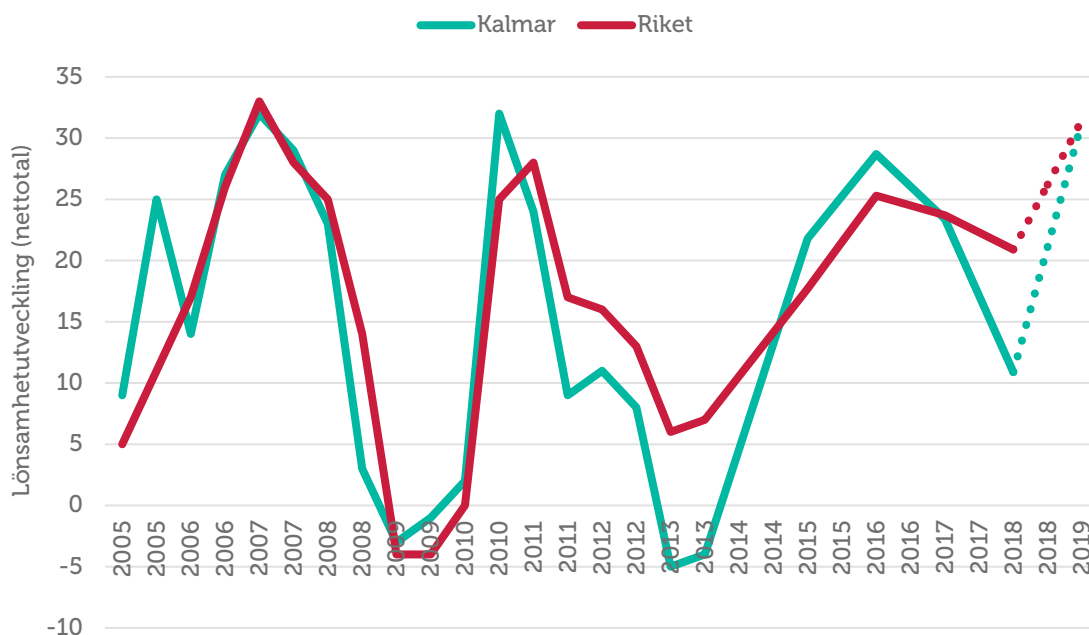
Lönsamhetsutvecklingen

Företagens möjligheter till att växa genom investeringar och nyanställningar är delvis hänförlig till lönsamhetsutvecklingen. Rörelserna i lönsamheten avspeglar framför allt hur småföretagen påverkas av den internationella konjunkturen men också svängningar i den inhemska ekonomin.

Från 2013 har lönsamheten i företagen i Kalmar län återhämtat sig och har likt riksgenomsnittet sett en stadig uppgång i tillväxten efter åren med akut finanskris, där bottennoteringen var betydligt lägre för Kalmar än för riksgenomsnittet. För andra året i rad ser länet nu en avmattning i lönsamheten vilket även gäller för riksgenomsnittet även om genomsnittet sett en mildare avmattning, se figur 8. Det sammanlagda nettotalet är idag 11, jämfört med riket som helhet med nettotalet 21.

I årets mätning redovisar 29 procent av Kalmars småföretagare en ökad lönsamhet, att jämföra med 18 procent som redovisar fallande lönsamhet. På ett års sikt förväntas dock lönsamheten i Kalmar län öka till 31, vilket är samma prognos som för riksgenomsnittet.

Figur 8 Lönsamhetsutveckling (netttotal) i Kalmar län och riket 2005-2018

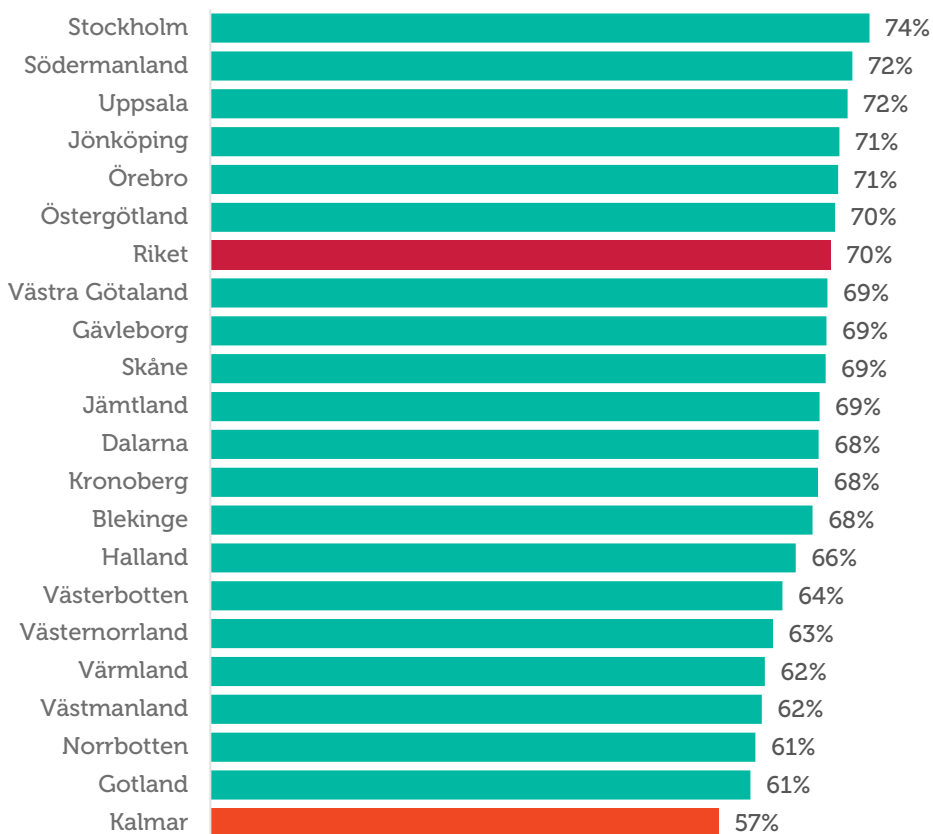
Företagens prisförväntningar

Företagens planer på eventuella prisförändringar ligger skiljer sig något från i fjol. Av företagen i länet tror 40 procent på ökade försäljningspriser, vilket är oförändrat sedan förra årets mätning. Däremot är det i år 7 procent som tror på minskade försäljningspriser jämfört med fjolårets 2 procent, vilket ger ett sammanvägt netttotal på 33 i prisutvecklingen. Detta är något lägre än riksgenomsnittet där riksgenomsnittet är 36.

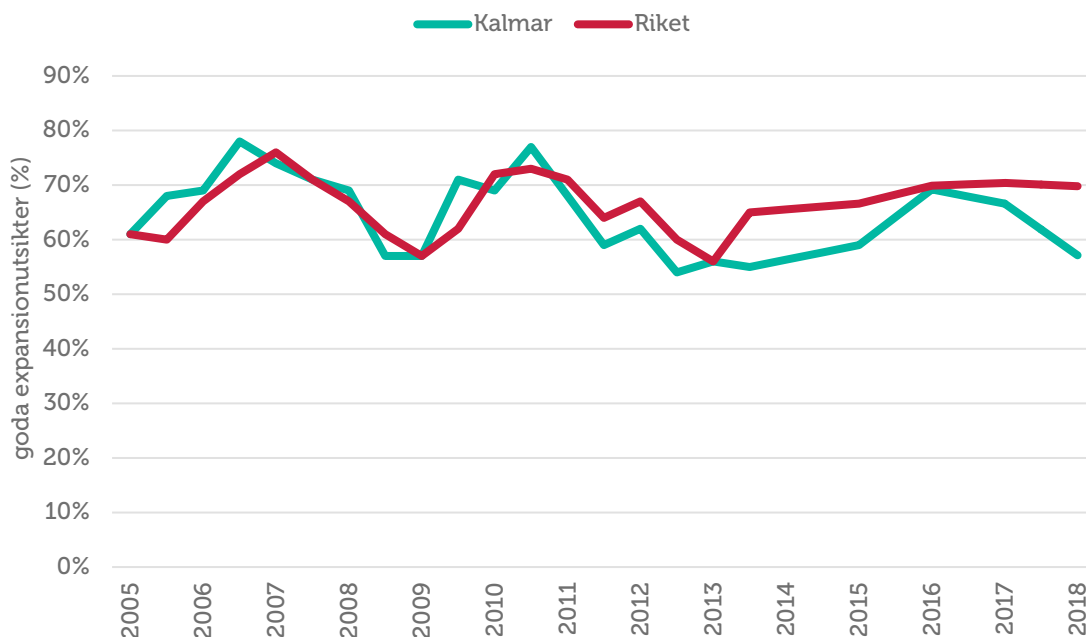
Expansionsutsikter och hinder för expansion

Av alla Sveriges län är det företagen i Kalmar som ser sämst förutsättningar att växa, se figur 15. Andelen företag som ser goda expansionsutsikter är i årets mätning 57 procent, vilket är en lägre andel fjolårets 67 procent. I riket som helhet ser 70 procent av företagen goda möjligheter att växa framöver. I länet vill 9 av 10 företag växa.

Figur 9 Företagens expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) per län och i riket 2018

Figur 10 Expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) i Kalmar län och riket 2005-2018

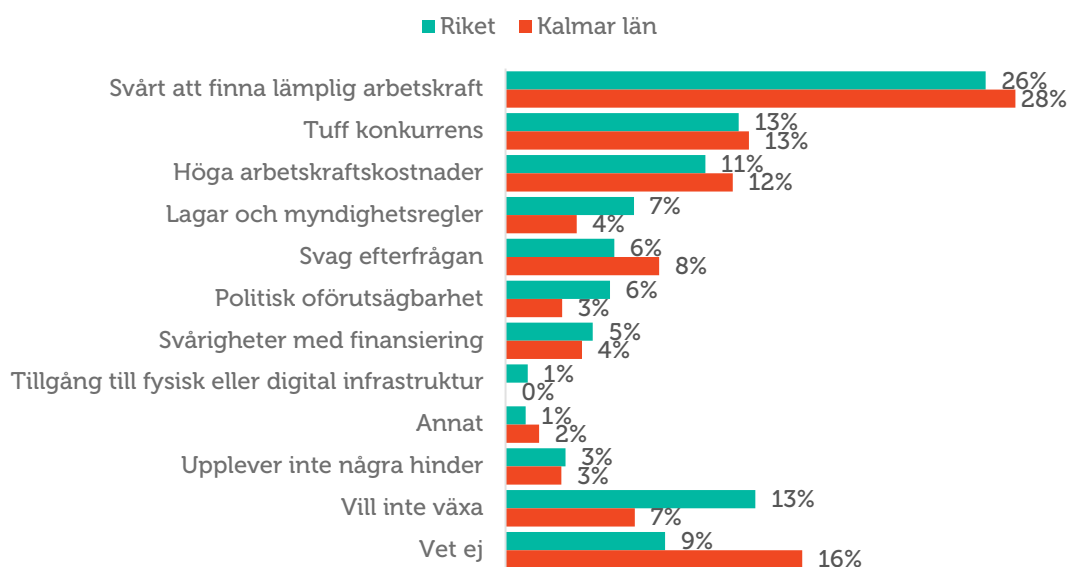
I årets mätning är svårigheterna att hitta lämplig arbetskraft det största hindret för tillväxt enligt Kalmar läns företag. I länet anger 28 procent detta som största hindret. Även tidigare mätningar bekräftar att företagets svårigheter att hitta lämplig arbetskraft utgör ett betydande hinder för tillväxt. Problemen kring kompetensbrist och matchning på Kalmars arbetsmarknad fortsätter att vara betydande.

Tuff konkurrens upplevdes i fjol som det främsta tillväxthindret bland småföretagen i Kalmar län. I årets mätning är denna andel inte lika hög, men tuff konkurrens som hinder för företagets tillväxt är fortsatt närvarande. Av företagen i länet anser 13 procent att detta är det fämsta hindret, vilket är i nivå med riksgenomsnittet. I årets Småföretagsbarometer har vi bitt företagen specificera vilken typ av konkurrens de upplever. Tittar vi på svaren som är angivna för riket som helhet svarar var tredje företag, som uppgett att de upplever tuff konkurrens som ett tillväxthinder, att konkurrensen kommer från nya försäljningskanaler. Detta är sannolikt en konkurrens som även företagen i Kalmar län upplever.

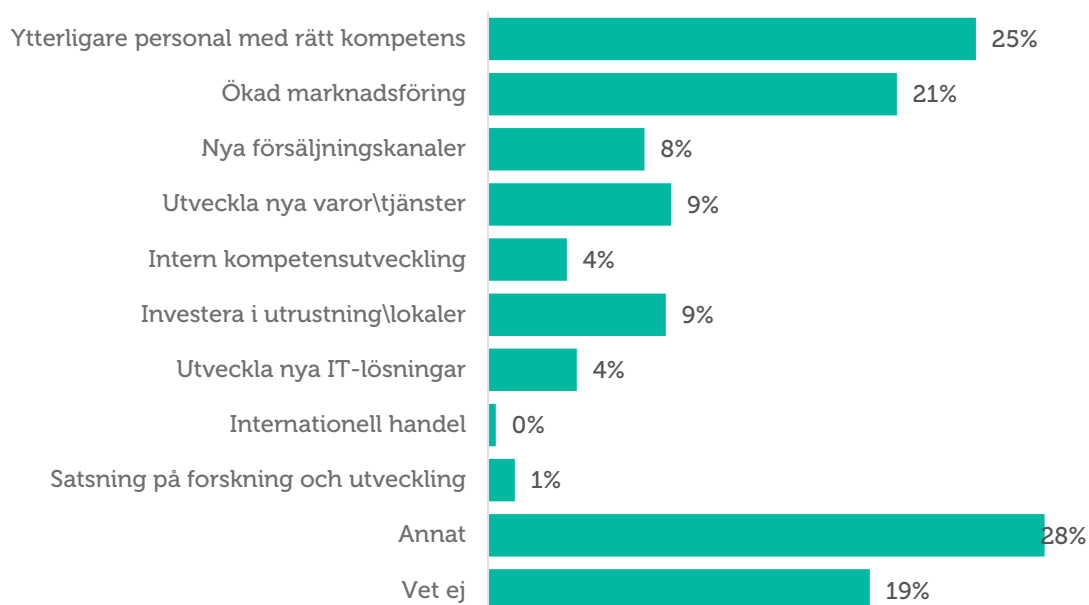
Många företagare upplever också att höga arbetskraftskostnader och svag efterfrågan är det största tillväxthindret. Andelen företag som ser höga arbetskraftskostnader som tillväxthinder är i nivå med riksgenomsnittet, men företagen i Kalmar län upplever svag efterfrågan som ett större problem i något högre utsträckning än övriga Sverige.

Figur 11 Tillväxthinder enligt företagen i Kalmar län och i riket 2018 (procent)

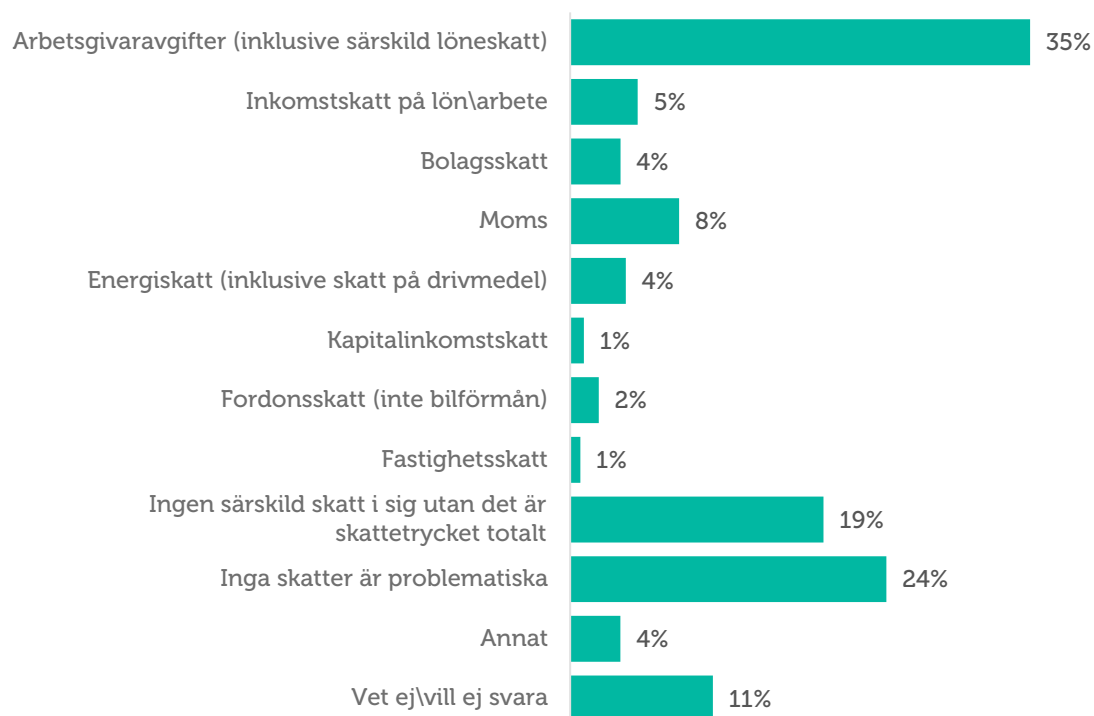

Figur 12 Vilka faktorer bedömer ni som viktiga för att företaget ska kunna växa?

Tittar vi specifikt på skatteområdet (Figur 13) ser vi att det framförallt är arbetsgivaravgifterna som upplevs som ett hinder för att utveckla företaget. Till detta kommer också bland annat moms samt inkomstskatt på lön/arbete. Dessa skatter anses dock i mindre grad utgöra ett hinder för tillväxten i företaget. Var fjärde företag anser inte att skatter utgör ett hinder för utvecklingen av företaget.

Figur 13 Om det finns skatter som du upplever utgör hinder för er att driva ert företag på önskat sätt, vilka skatter anser ni det i så fall vara?

Slutsatser och policyförslag

Den svenska konjunkturen har fortsatt att utvecklas väl under det senaste året. Framförallt företagen i tillverknings- och exportsektorn upplever en fortsatt god konjunktur. Men nu finns tydliga tecken på att toppen kan ha passerats. För andra året i rad sjunker den samlade konjunkturindikatorn och den ligger nu under det historiska genomsnittet på netttotal 69 jämfört med historiska genomsnittet på 76. Företagen har också reviderat sina förväntningar och ser nu mindre positivt på utvecklingen framöver. Framförallt har förväntningarna på orderingången fallit tillbaka.

Konjunkturindikatorn för Kalmar län är i år betydligt lägre med ett sammanvägt netttotal om 59 vilket placerar Kalmar under riksgenomsnittets netttotal 69. Samtliga av konjunkturindikatorns tre delfaktorer har mattats av, vilket har resulterat i länets minskade netttotal. Företagen i länet hade i fjolårets mätning således rätt i sina förväntningar att konjunkturläget skulle mattas av. Förväntningarna inför det kommande året är emellertid positiva då indikatorn förväntas öka något i Kalmar län.

De främsta hindren för företagens tillväxt är svårigheterna med att hitta lämplig kompetens, höga arbetskraftskostnader och tuff konkurrens från exempelvis nya försäljningskanaler. Många företag upplever att det är svårt att hinna med och i Kalmar har omkring var tredje företag tackat nej till order under det senaste året. De främsta skälen till varför företagen tackat nej till order är återigen kapacitetsbrist och svårigheterna med att hitta arbetskraft med rätt kompetens.

Sex av tio företag goda möjligheter att expandera, samtidigt som nio av tio företag i länet vill växa. Årets Småföretagsbarometer visar också att företagen räknar med fortsatt god lönsamhet. Frågan är bara om företagens tillväxtplaner kommer att kunna realiseras. Det näringspolitiska arbetet bör därför under det närmaste året fokuseras på att åtgärda matchningsproblemen på den svenska arbetsmarknaden. Reformen som sänker trösklarna för att anställa behövs också för en mer inkluderande arbetsmarknad på sikt.

Konjunkturutvecklingen i omvärlden fortsätter att bidra positivt till den svenska tillväxten, men det finns också en betydande oro vilket också avspeglar sig i en svag krona. Till detta kommer också det inhemska parlamentariska läget, vilket medför en politisk oförutsägbarhet som kommer att bestå in i nästa mandatperiod. Arbetsmarknadsåtgärder, skatter och andra för konkurrenskraften viktiga frågor riskerar att hamna i långbänk med risk att nyinvesteringar och anställningar skjuts på framtiden.

Goda tillväxtförutsättningar för Sveriges småföretag oavsett i vilken bransch eller var i landet de befinner sig är avgörande för välbefinnandets utvecklingen. Även om svensk tillväxt fortfarande är stark finns det områden där reformer skulle ha stor betydelse.

Säkra småföretagens tillgång till kompetens

Svenska småföretags svårigheter med att hitta arbetskraft med rätt kompetens har blivit allt mer akuta. Kvaliteten på det svenska utbildningssystemet måste höjas på alla nivåer och bli mer anpassat efter arbetsmarknadens efterfrågan.

Sänk kostnaden för att anställa och underlätta rekrytering

Många företag upplever att kostnaderna för att anställa är för höga. Fler vägar in i arbetslivet behövs för de grupper som idag står utanför arbetsmarknaden.

Ta ner trösklarna för att starta företag

Många svenskar funderar på att starta företag men det är betydligt färre som tar steget. Fler skulle våga förverkliga sina affärsidéer om balansen mellan risk och avkastning förbättrades. Att till exempel utveckla och anpassa trygghetssystemen för företagare skulle kunna ha en avgörande betydelse.